

Luna Tișre, luna sărbătorilor de toamnă în Israel. Gânduri și amintiri [anul 5783]

Luna Tișre cade între septembrie și octombrie, anul acesta ea coincide mai mult cu octombrie. În Israel ea este o lună foarte specială, din cauza vacanțelor interminabile. Elevii sunt mai mult acasă decât la școală. Mulți își iau concediu. Studenții sunt și ei în vacanță, fiindcă anul universitar începe abia în luna următoare. Nici tribunalele nu lucrează.

Sărbătorile încep chiar cu prima zi a lunii: *Roș Hașana* (Anul Nou). Evreii întâmpină Anul Nou cu rugăciuni pentru iertarea păcatelor comise de-a lungul anului și o bună „înscrisiere în cartea vieții” pentru anul care vine. *Roș Hașana* este singura sărbătoare care în Israel ține două zile, iar în percepția populară este considerată ca „ziua înscrierii”. De aceea urarea tradițională (în afară de un an bun) este „la un an nou să fiți înscriși”. Nu numai oamenii religioși, ci și și mulți alții merg la sinagogă în aceste zile.

În prima zi, după rugăciune sau după amiază se ține ritualul numit *Tașlih* (lepădare, aruncare). Toată lumea merge la o sursă de apă, care poate fi marea, sau un râu sau un lac, pe cât posibil cu pești. Dacă în apropiere nu există niciuna din aceste surse, poate fi folosit și un robinet din care curge apa. În mod simbolic, în cadrul unei rugăciuni speciale, păcatele sunt aruncate în apă. Ritualul se bazează pe un verset din profetul Micha.

În zilele de sărbătoare israelienii care nu sunt religioși pleacă în străinătate sau la Eilat, fac excursii prin țară, drumeții sau picnicuri și se distrează cu bunătați la grătar, cu muzică și voie bună. A doua zi după sărbătoare cei religioși postesc. Nu este o „cură de slăbire”, ci unul din cele patru posturi legate de căderea celor două Temple. Postul, numit *Tom Gdalia*, comemorează moartea tragică a lui Gdalia ben Achikam, guvernatorul instalat de babilonieni după cucerirea Ierusalimului ca să stăpânească asupra evreilor care nu fuseseră exilați. Mulți l-au considerat pe nedrept trădător și el a fost asasinat. În 1995, când Rabin a fost ucis, s-a amintit că este pentru prima oară după 2500 de ani când un prim-ministru este ucis de mâna unui evreu.

Între *Roș Hașana* și *Iom Kipur* sunt exact zece zile, numite *Iamim Noraim* (zile groaznice) sau „cele zece zile de căință”.

În aceste zile evreii nu se căsătoresc sau tocmai în aceste zile se căsătoresc, în funcție de semnificația pe care o acordă acestor zile. În familia mea în acest răstimp nu s-au celebrat căsătoriile.

Ziua de *Iom Kipur* este ziua cea mai respectată a anului, o zi de post, în care, după tradiție, soarta noastră este pecetluită, după ce a fost înscrisă în cartea vieții de *Roș Hașana*. De aici urarea *gmar hatima tova* (să fii pecetluit cu bine). În această zi circulația se oprește total, chiar dacă nu există nicio lege care să o interzică. Profitând de străzile libere, mii de copii și de tineri care nu merg la sinagogă, pedalează de zor, în ultimii 30-40 de ani ea a devenit o „zi a bicicletelor”. Dar majoritatea populației merge la rugăciune. Sinagogile sunt neîncăpătoare și se deschid sinagogi provizorii în săli, cluburi, corturi, și chiar și în locuințe particulare. Este singura zi a anului când

aeroporturile sunt complet închise. Toate aceste restricții încep în ziua precedentă, la prânz, și se termină seara târziu, după încheierea sărbătorii.

În această zi persoanele mai vârstnice își amintesc de acea sărbătoare cumplită de *Iom Kipur* din 1973, când, în toiul postului, la ora 14.10 au început să sune sirenele de alarmă în toată țara. Tocmai începuse cel mai crunt război din istoria Israelului. Aproape trei mii de soldați israelieni și-au pierdut viața, lăsând mii de văduve și de orfani. Aproape zece mii au fost răniți. Victoria a fost tristă și însângerată. Israelul s-a trezit deodată din euforia victoriei de după Războiul de Șase Zile. Consecințele se simt până astăzi. Hegemonia partidului de stânga, Mapai, s-a încheiat. La alegerile din 1977 a venit la putere partidul de dreapta, Likud, care conduce până astăzi, cu scurte întreruperi. În urma războiului s-a încheiat tratatul de pace cu Egiptul, apoi cu Iordania și anul trecut cu încă cinci țări arabe – încă câteva așteaptă în culise. Dar mai ales a luat sfârșit hegemonia israelienilor așkenazi, de proveniență europeană, iar evreii de origine orientală, *mizrahim*, se impun tot mai mult, schimbând total caracterul țării.

Să ne întoarcem la sirena din ziua de *Iom Kipur*. La ora 14.30 postul de radio israelian a intrat în emisiune, ceva nemaiauzit de *Iom Kipur* și care până astăzi nu s-a repetat niciodată. Și televiziunea a început la ora 18.00 în loc de 20.00. După o săptămână s-a făcut primul bilanț. Moșe Daian, ministrul apărării, a apărut la televiziune și a anunțat că vine „sfârșitul celui de al treilea Templu”, cu alte cuvinte sfârșitul statului Israel. După trei săptămâni de lupte crâncene și mii de victime, armata israeliană a ajuns până la Canalul Suez, la 101 km de Cairo.

Pe mine războiul m-a prins acasă la mama, unde petreceam sărbătoarea împreună cu soția mea. În acel an, *Iom Kipur* a căzut într-o sâmbătă. Toată noaptea de vineri, în toiul sărbătorii, am văzut pe drumuri sute de mașini militare. Era clar că se întâmplă ceva foarte grav. Vineri seara m-au căutat de la unitatea mea, dar nu eram acasă. Abia la întoarcere, sâmbătă seara, am găsit pe ușă biletul și am plecat imediat la cazarmă, unde brigada era gata de plecare pe front. Despre război... cu altă ocazie.

La sfârșitul sărbătorii, religioșii nu se grăbesc la masă, fiindcă mai au o misiune extrem de importantă: să înceapă imediat construirea colibei – *suca*. În credința evreiască continuitatea are o valoare imensă. De aceea, după terminarea rugăciunii, primul lucru este să auzim șofarul și să fixăm primul țărșuș al colibei. Urmează apoi patru zile în care se construiește și se împodobește coliba și se aduc „cele patru plante” folosite în ritualul de *Sucot*: chitra, frunza de palmier, mirtul și salcia.

Până acum în aceste zile se mergea la școală, dar în curând ele vor fi zile de vacanță. Sărbătoarea de *Sucot*, care ține șapte zile, este una din cele mai frumoase și mai lungi sărbători. În Tora este numită și „Sărbătoarea recoltei”. Evreilor li se cere să locuiască timp de o săptămână în aceste colibe, prin acoperișul cărora se vede cerul.

În fiecare an, președintele Israelului invită poporul să-l viziteze în *suca*. Mii de oameni fac acest pelerinaj. În aceste zile, în multe locuri din țară se organizează festivaluri de teatru, cinema, sau muzică.

Imediat după săptămâna de *Sucot* urmează încă o zi de sărbătoare. Sunt de fapt două sărbători în aceeași zi. Prima, de sorginte biblică, se numește *Șmini Ațeret* (A opta zi de adunare), iar cealaltă, de origine mult mai târzie, *Simhat Tora* (Sărbătoarea Torei).

În această zi în sinagogi se încheie ciclul anual de citire din Tora și imediat se reîncepe. Tot din această zi încep să se ridice rugăciunile pentru venirea ploii. În dimineața acestei zile, în sinagogi se dansează cu sulurile de Tora, iar seara, după încheierea sărbătorii, se organizează dansuri pe străzi, în afara sinagogilor. Este o petrecere populară foarte apreciată.

Israelienii care nu merg la sinagogă se bucură de ultimele momente de vacanță, se întorc din excursii și se pregătesc pentru o perioadă de activitate intensă până la sărbătoarea de Paște. În Israel nu se sărbătorește Crăciunul și Revelionul, ci se lucrează și se învață.

[Așa se încheie această lună intensă, în care majoritatea oamenilor își fac un bilanț al faptelor lor din anul anterior. Alții se pregătesc pentru anul care vine, atât sufletește cât și practic. Iar cu Dumnezeu, fiecare se socotește](#)

personal la momentul potrivit.

Ktiva vekatima tova!

Şana tova!

A apărut în revista „Baabel”, Septembrie 2022